

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 30 aprel (Çərşənbə günü) tarixli 169-cü nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transferasiyası

AZƏRBAYCAN

Çaharanbə, 29 rəcəbi-mürəccəb sənə 1337.
30 nisan 1919 sənə.

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi,
iqtisadi türk qəzetəsidir

Məhəlli-ıdara:
Bakı, Vorontsovski və Qubernski
küçələrin künçündə 4 nömrəli evdə
«Azərbaycan» ıdarası.

Telefon nömrə: 39-60.

Tak nüsxəsi 1 manat.

Türk və islamliğa müfid məqalələrə
səhifələrimiz əfədir.

Darc olunmayan övraq iada edilməz.

Darc edilən məqalətin mükafatını
ıdara təyin edir.

Abunə şəraiti:
Bakı üçün 1 aylığı 20 rubla,
2 aylığı 35 rubla, 3 aylığı 50 rubla.
Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 25 rubla,
2 aylığı 45 rubla, 3 aylığı 60 rubladır.

Elan fiatı: birinci səhifədə sətri 4 rubla,
axırncı səhifədə sətri 3 rubla,
itan şeylər və yer axtaranlar üçün 2 rubla.

İNGİLTƏRƏ-QAQQAZIYA BANKİR KANTORASI

(Bakı, Velikoknyajski küçədə, nömrə 1)
Müamilat [məliyyatlar] türk və rus dillərindədir.
İngiltərə-Qafqaziya Bankir Kantorası may ayının 3-nədən
etibarən açılıb, bu əşğadək müamilatda bulunacaqdır.
Əcnəbi valiyuta əlib-satmaq, Qiyətli kağızlar əlib-satmaq,
Mal xərid və furiş [əlib-satmaq], İlə 6 faizlə hesabı-cariyə
tövdiələr [cari hesabla əmanətlər] qəbulu. Tacili tövdiələr qəbulu.
Para bərat edilməsi [göndərilməsi]. Mal və mal sanadlarına rəhn
[giron] olaraq borc verilməsi. Bundan əlavə müxtəlif komisiyon
sifarişləri qəbul edilir. Tiflisdə, Batumda, İstanbulda və Londonda
daxi kantorelar açılır.

8739

ELAN

Cümə günü, may ayının 2-də Pəsski küçədə, 137 nömrəli
evdə, 18 nömrəli odada Əhlişeyx Əliyevin mənzilində, saat 9-da
Şəki Həmvətənlər Cəmiyyətinin ümumi iclası olacağında Bakıda
müəhim [vəşayən] bilümmün [bütünü] şəkillərinin məzkur [dəylin]
mənzilə təşrif gətirmələri rica olunur.

Müvəqqəti Komissiya

May ayının 2-də, cümə günü, saat 10-da Şəhər Dumasının
salonunda Cəmiyyəti-Maarifi-İrəniani [İrənli Maarif Cəmiyyəti]
barəsində məlumat veriləcəkdir. Binaaileyh [ona görə], ümum
iranlıların məzkur vaxtda təşrif gətirmələri rica olunur.

Həyatı-müvəqqəti

8752

BEYNƏLMİLƏL İCTİMAİ MƏCMƏ [YİĞİNCƏQ]

Həmin aprel ayının 15-dən açılmışdır. Olqinski küçə, nömrə 5
(Kafe Parisin üstündə). İctima [yiğincəq] gündüz saat 12-dən və
əşxam işə saat 9-dən açılır. Ruminski orkestr məşhur skripkaçı N.
Angeleskonun təhiti-nəzarətində [rəhbərliyi altında] çalınır. Daxil
olmaq ancaq üzvlərin müərrifliyi [təşvişli, əşnəli] ilə ola bilər.

8747

QİSMİ-RƏSMİ [RƏSMİ HİSSƏ]

Azərbaycan Məclisi-Məbusan Rəisi həzrətlərinin əmr-
namələri

Əmrnamə nömrə 96
Azərbaycan Məclisi-Məbusan İdarəsinin təhriat xidmətçisi
[məktub xidmətçisi] Ağalar İskəndəri 1919 sənəsi aprel ayının 6-
dən etibarən həmin idarədə müdərəc təyin edilmişdir.

Əmrnamə nömrə 97
Birinci Tatar Alayı zabiti Hüseyn bəy Qasımdada 1919 sənəsi
mart ayının 20-dən etibarən Azərbaycan Parlaman qorucu böliyyə
komandanı vəzifəliyə təyin edilmişdir.

Əmrnamə nömrə 98
Azərbaycan Məclisi-Məbusan İdarəsinin telefonçusu Fatma
xanım Mustafazadə həmin aprel ayının 13-dən etibarən məzkur
[dəylin] idarə təhriat xidmətçisi təyin edilmişdir.

Əmrnamə nömrə 99
Azərbaycan Məclisi-Məbusanının rus [məzbətə] mühərriiri
[protokol katibi] Polina İosobina Qoldman 1919 sənəsi aprel
ayının 1-dən etibarən məzuniyyətdən vaxtında qayıtmadığı üçün
vəzifəsindən kənar edilmişdir.

Əmrnamə nömrə 100
Azərbaycan Məclisi-Məbusan İdarəsinin təhriat xidmətçisi
Zeynalabdin Gəzalzadə 1919 sənəsi 22 aprelədən etibarən
Parlaman Torpaq və Fəhla komisiyonu kərgüzərliyinə təyin edilmişdir.

Əmrnamə nömrə 101
Miralay [polkovnik] Daniil Seoyev 1919 sənəsi aprel ayının 24-
dən etibarən Azərbaycan Məclisi-Məbusanının rus məzbətə
mühərriiriyinə [protokol katibliyinə] təyin edilmişdir.

Əmrnamə nömrə 102
Səbiq Bakı müəllimlərindən Şəfiqə xanım Əfəndizadə 1919
aprel ayının 27-dən etibarən Azərbaycan Məclisi-Məbusan İdarəsi
müdirinin müvəzfinə təyin edilmişdir.

Məclisi-Məbusan Rəisi naməli:
doktor Hasan bəy Ağayev.
Matrina mütabiqidir.
Kərgüzər: C. Paşazadə

MƏTBUATDAN ÖTRÜ RƏSMİ BƏYANAT

1918-ci il dekabrın 26-da general Tomson tərəfindən verilən
intibahnaməyə [bəyannaməyə] və 1919-cu il martın 25-də rəsmi
bəyənata istinadən İngiltərə komandanlığı tərəfindən edilən
tabəddüli [dəyişikliyi] xəbərlər verirəm. Yuxarıda söylənən intibah-
naməsinin 3-cü və 4-cü maddələri ilə təmin edilən imtiyazat ləğv
edilib, bu məsələlərə hali Azərbaycan Hökumətinə vəqüzər edilir
[təşvişli]. Bu maddələr ləğv edilmişdir.

3-cü maddə: Aşkarən davam edən təşkilat komitalərinin
iclaslarına biləmə-maniət [mənasiz] örtülü olaraq iclas ve-
riləcəkdir.

4-cü maddə: Siyasi həbslər ancaq Müttəfiq dövlət polisi işlə-
ri və ordərləri ilə olacaqdır, təqsisnamə da 24 saat müddətində
ediləcəkdir.

Bakı şəhərində Müttəfiq dövlət əsgəri komandanı:
General Şattvort
Bakı, 28 aprel 1919

MÖHKƏM İDARƏ MÖHKƏM ƏXLƏQİ İSTƏR

Fərdlərin, şəxslərin öz işlərində etibarları, müvəffəqiyyətləri,
torəqələri, şöhrətləri nasil məkləmlər əxləq və fəzilətləri ilə
mütənəsis isə, fərdlərdən vücuda gələn bir həyat, bir hökumət
da darəcəyi-ədl və etibar [ədəlatlının və etibarının darəcəsi],
mərtəbəyi-şərəf və qüvvəti də öylə əxləqə-mədəniyyə və məti-
nasisi [mədəni və sarsılmaz əxləq] ilə mütənəsisdir.

Bu öylə bir lütfi-həqdir ki, ülələm [ən böyük] peyğəmbərlər,
ən böyük hədilər, dahiələr, həkəmlər, qəhrəmanlı-hürriyyətlər belə
bununla, bu müsbət qanuni-ictimaiyyə ilə insənləri təbşir və tənzif
[müjəddəlaməyə yaxud qorxutmaqla], sövq və idarə etməyə
müvəffəq olmuş və vücuda gətirdikləri inqiləbi-ictimaiyyə hə-
qiqəti-məzkurani [dəylin həqiqəti] e'lə [ucalması] və elan
eyləmişlərdir. Bu öylə bir həqiqətdir ki, bundan məhrum olanlar,
bu vəsiyyəti-elm və iqbalı [ucalma və səadətlə nəmlə vətənsini]
anlamayanlar, etim və əqləq, tərbiiyyə ilə ədəbi bir-birinə
qanğırdanların daımla zəlalətə düşəcəklər, daıma zərar görəcəklərdir.

Elm ilə əqləq, tərbiiyyə ilə ədəb başqa-başqa şeylərdir, dedik.

Əvət, öylədir.
Hüsnü-əxləq [yaxşı əqləq] və tərbiiyyə mütləq təlimi-elm və
fəzilət ilə olarsa da, hər səhbi-elm səhbi-fəzilət və əqləq olarmaz.
Matin əqləq və tərbiiyyə, səksiz ki, bəşiddən başlanən elmi və
əfsl [müasiri] tərbiiyyə, fəzilətə tədrici ədat [etməklə] və həqiq və ədlə
[ədəlat] əlmişmə, onu təbiəti-səniyyə edinməklədir [onu özünə
ikinci bir təbiət etməklə mümkün olar]. Bu işə ictimai nəqəsan-
larmızın ən böyüyü, məktəblərimizin qəra ləkəsidir.

Əqləqsizliq istibdad və qəra fikirlərin, zülm və həqsizliqlərin
yeganə vəsətişi olduğı kimi, vicdānsizliğin, tamahkarlığın, bixüli
[paxilliq] və həsədin də ənasidir.

Əqləqsizliq hələ təzə idarələrdə, yeni hökumətlərdə birər
bələ, birər taundur. Xayır, xayır, çünki bunlardan da bətar, bunlar-
dan da əşəddir [şiddətlidir]. Əlləki bunlar görünür, ənaşılır. Lakin
o, o qəra üzlü şeytan kimi görünməz, nəfsi-əmmara kimi qəfa-
tasının içində gizlənər, zahərlə mikros kimi qan damarında cövlən
ədar, fursəti gözəlr, vücutdan və'fini [zəifliyini], bəhrənin,
anarşiyasını qənimət bilər. O vaxt həmin özünü, feilini əşkar edər,
zahərin, bəlasını göstərar.

Bilməm, na vaxtda Bakıda Ərzəqmi, hənsi idarədənsə xeyli
pul qeyb (?) olur.

Bilməm həngi idarədən bədadfəkar [cinayətkarlar], ah, o bəlli
əfkarların nəçə min hökumət pulunu oğurlarlar.

Bir ay qabaq bəddəxt Naxçıvan mühərir və fəqirlərə payla-
maq üzrə bir möhtərəm, mükkərəm [səxavətli], vətənpənar,
əşiq-həqiqət, fığarəpərvər, xədimi-millət, səhbi-şəfəqət,
mətəməd [etməməd edilən], müqtəəsəd [qənaətcilik, israf etməyən],
müəllim, müsəllim [idarəçi], mübarək, eyvə-məlak [məlak kimi],
mətəbər, dilavər [ürəkli], "bəyramda paşa", hər yerdə dilğışa
[kötül açan], fəzilət-məab [fəzilət səhbi] və əlincəb bir şəxs bir
nəçə yüz min manat kağız pul verirlər. Bu cənabın da əcəndən
qırlan fəqirlərə yazığı gəlir. Onlara kağız pul əvəzinə əqil pul ver-
məklə istər. Onu tapmaq üçün də Rəştə gedər, Batuma qəçar.
Aradan xeyli vaxt çıxar, amma bu arada Naxçıvan əclərindən bir
qışınının da canı çıxar. Zərəri yox, çoxu yənə səç. Möhtərəm
cənab, kağız qizlə dəyişdirmək üçün təbii rahat oturmamz.
Oraya-buraya baş vurur. Lakin bunun əli zəhmətinə bədadfəkar
Sosiyaistlər anlamazlar. Qışqır salarlar, nəhayət, pulu geri verər.
Bu pulun üstünə bir az da qoyarlar, əqr 900 min. Daha
mötəbər, daha fəzilətpərvər bir həyətə verərlər ki, Tiflis yul ilə
Naxçıvana gətsin. İki-üç aydan bəri ölməyib səç qalan mühəcir-
lərə versinlər.

Həyat kamali-izzü-əhtisəmlə [böyük bir izzət və əhtisəmlə]
Tiflisə "Orient" qəstintisnasına [mehmənənasısına] düşər, 900 min
manatı da çəmədanı ilə nömrə otağında saxlar. Lakin bir gün
sonra, 17 apreləda pul qeyb olur. Həm büsbütün qeyb olur. Əvət,
əvət, 900 min manat, həpsi bərdən çıxar.

Şübhə üzərinə, həyat əzasından [üzvlərindən] birini tutub
həbsə salarlar.

Məqsədime misal üçün yuxarıda nəql əylədiyim zərifənə
[olduğı] qədər əliminə [kədərlil] olan xitabənə buraxalım. Yənə
məqsədə keçalim:

Cavan Azərbaycan Hökuməti idarələrinə bir çox məmurlar
lazım.

Bunların pisini bulmaq, ayırmaq çətin. Çünki xainlər, əqləqsiz-
lər hər kəsədən ziyadə şirin dilli, qeyri və həmiyyətli, mötəbər və
bacarıqlı, əql və məlumatlı görünürlər. Ürəklərindəki qəranlıq,
qənarlındakı zahəri, əfəllərindəki xəyanət əsli bəlli etməzlər.
Ağızlarından guya məhabəbt, gözələrindən mərhəmət, işlərindən
bərakət tökülər. Biçərə, səfdil [sədəqləy] rəislər, məsul müdirilər
birdən-birə anlamazlar. Nədən sonra, işlərin üstü açıldanda, xəzi-
niyyə milyonlara zərər dəyənlər aydınlar.

Bu həlaldə nə etməli? Əldə bir vəsiyyə yox ki, xainlər, əqləqsiz-
liqlər ənaşilsin, əməniyyət [etibar] əqləqsizlən, təməlzənsin.
Bunun üçün zahirən bir əlati-təfriq [ayırmaq üçün bir vəsiyyə]
yox deyiləcək. Lakin bu bəhanə doğrumuz? Əcəba, dairəyi-
elimizdə əhvali-ruhiyyəni, əsrəri-qəbulyanı [qəlbini sifərləni]
bildirəcək heç bir miqyas, ölçü yoxmıdır? Sənərim ki, vardır. Həm
öylə bir ölçüdür ki, çox az qəsar. Bu da şəksiz "qəvanini-ruhiyyə"dir
["mənavi qəvanlar"dir]. Qəvanini-ruhiyyə bizim sandığımız kimi
qəvanini-fərziiyyə və ehtimali-məladından [güman və ehtimala
əsaslanan qəvanlardan] deyildir. Riyazi hesab qəvanını kimi müs-
bət və layəzəl [əbədi] qəvanlardır.

Bu qəvani-təbiəti, bu mənavi ölçünü bəşinizə alınız, filan
dəirə müdirinin, filan qulluqçununun nasil olduğunu, onun
darəcəyi-sədəqətini biləcək istəyirsiniz? Çox gözəl. Həmin
onun "tərcümevi-halini" tədqiq ediniz. Keçmişini, adətini, xüsusi
hallarını, xasiyyətlərini öyrəninizi. Vaxtilə hökuməti-müstəbətə
zülümünə müavinət [kömək] etmişsi, xəfiliyyəyədə bəllünmüşmə,
milliati mənfəətinə təməsin, cinsdəş [eyni soya, irqə mənsub
olan] bir hökuməti parə və məmuriyyəti müqəbilinə qəzətə sövən-
lərində qərarlaşmış? Xüsusi bərcərlərin verməmişsi, yaxın qüvvə
və qənsularına mərhəmətsizlik etməmişsi? Hirs və səfəhətə [ehtij-
rəsə və əylənəcəyə], moda və keyfə düşkünümsü? Yalan söyləyib hər
şeyə vəndi çirmisi? Məmuriyyəti və istiqbalından [dövlət qulluğun-
dakı işindən və öz gələcəyindən] ümidisizdir? Evi tərbiiyəsindən,
məhkəm hər iman və məfkurədən məhrumumuz? Xəlc cəhalətini
vəsiyyəti-şəhrət və mənaəti bilmişmi? Bil ki, yənə öylədir. Na işə,
yənə odur. Adati, öyrənişi təbiəti-təbiətiyyəni [ikinci təbiətdir],
Bəlkə, validi-əf'aldır [əməllərinin atasıdır], xəlqi-irdədə və idarə-
sidir [irdədə və idarəsinin vərarısidir].

İştə, burasını nəzərə alaraq cavan Azərbaycan hökumətinin təhkimli
[möhkəmlənməsi] üçün məsuliyyəti dairələr, həyatlar başına
mümkün mərtəbə məhkəmə əxləqlı insənlər qoymalı ki,
istiqlalimizə rəxnə [ziyan], xəzinəmizə zərər, gənciyə zərər vurul-
masın.

Ümidvar

AZƏRBAYCAN MƏCLİSİ-MƏBUSANINDA

24 aprel 1919-cu il
İclas saat 11.40 daqiqaədə açılır.
Sədr - Həsən bəy Ağayev
Katib - Mehdi bəy Həsənski
Sədr - İclas açılır. Bügünkü ruznəməyi-müzakirət [müza-
kərə gündəliyi] böylədir:

1) Etimadnamə komisiyonunun məruzəsi;
2) Yevlax-Nuxa yolunu Kiş çayının daşqınından mühafizə
etmək üçün Ziraət [Əkinçilik] və Əmlak Nəzarətinə iki yuz on bir
min rubla buraxılması haqqında qənan ləyahisi;
3) Bəş yuz on milyon rubla dövlət pulu buraxılması haqqında
hökumətə mürasidə verilmiş.

Etiraz yoxsa, yövmiyyəyi-müzakirət qəbul olunur. Növbədəki
məsələ Etimadnamə komisiyonunun məruzəsidir. Məruzəçi Şəfi
bəy Rüstəmbəyli.

Şəfi bəy [Rüstəmbəyli] - Bakı Bələdiyyə idarəsi Əliəğa
Həsənov ilə Ağəzəynəl Təğviyyə Parlaman üzvü intixab etmişdi
[şəmsidil]. Əliəğa Həsənov Məliyyə naziri müavini və imdi də
Məliyyə naziri olduğundan, Ağəzəynəl Təğviyyə də üzvlükdən xaric
olduğuna [gərə], Parlaman üzvü həsəb olunmayırlar. Bakı
Bələdiyyə idarəsinin 45 mürasəlmən əzasından [üzvündən] 23-ü
qənan üzrə əksəriyyət təşkil edir ki, əksəri iclasda vəsəmiş.
Onlardan Əsədulla Əhmədov 24 səslə, Əsəd bəy Əmirov 15 səslə
Parlaman üzvü intixab edilmişlərdir. Etimadnamə komisiyonu
onların seçki barətülövlərlərinə [protokollarına] bəxış, öz
olduğunu qəbulatla təsdiqləni Parlamanə təklif edir.

Sədr - Etimadnamə komisiyonunun məruzəsi haqqında kim
dənişməq istəyir? Söz istəyən yoxsa, səsə qoyəcəəm. Nakaz
[Nizənamə] üzrə Bələdiyyə İdarəsi tərəfindən seçilən üzvlərin
əvvəlcə seçkilərinin düz olub-olmadığını, sonra da Etimadnamə
komisiyonunun qərarını səsə qoyəcəəm. Hər kəs Bakı Duması
tərəfindən Əsədulla Əhmədov ilə Əsəd bəy Əmirovun seçməsi
dürüst və qənanə müvafiq hesab edirsə, əlini qaldırsın. [Əllər

qalxır] Əksəriyyətlə seçkinin dürüst olduğı qəbul olunur. Hər kəs
Etimadnamə komisiyonunun qərarını qəbul edirsə, əlini qaldırsın.
[Əllər qalxır] Əksəriyyətlə qəbul olunur.

Növbədəki məsələ Yevlax-Nuxa yolunu Kiş çayının daşqını-
ndan mühafizə etmək üçün Ziraət və Əmlak Nəzarətinə iki yuz on
bir min rubla buraxılması haqqında qənan ləyahisidir. Məruzəçi
Əbdüllə bəy Əmircanovur.

Əbdüllə bəy [Əmircanov] - Nuxa-Yevlax şosesinin və Nuxa
şəhərinin dəç çaylarından mühafizəsi üçün 1911-ci ildə bir sədd
çəkilmişdi ki, çayın qabağının saxlanması. 1916-cı ildə bu səddin təmiri-
nə bir çox şəhər və zemstvo [yerli özünüidarə qurumu] parəsi
buraxılmışdı. Bütün bu sədd Şəki şəhərinə və Yevlax-Şəki şosesini
müdafiə edirdi. Bildir, 1918-ci ilin avqust ayında böyük bir səl gəlmiş
bu səddin böyük bir parçasını xarab etmişdir. İki yüz əlli səjini ki,
səddin boyudur, əlli səjini səldən bərabər olmuşdur. Bildir, şəhər və
dövlət parəsi ilə 30 səjini təmir edilər. Qalanı təmir olunmadı.
Çünki ləvazimat tapılmadı. Ona görə Gəncə valisi Ziraət nəzirindən
rica edilir ki, dövlət məqsədindən çirpinti əmlaqla və daşla səddin
qalanı təmir olunsun və əvvəlki sədd əqləq olduğundan, bu dəfə
bir az ucə olsun. Bunun üçün da təqribən 211 min rubla təyən
olunmuşdur.

Yevlax-Şəki şosesinin sel daşqınından xarabə olmasi Şəki
təcarətinə böyük zərər vurur. Gəncə qubernatoru burasını nəzərə
alaraq, ona görə bu sədlərin təmirinə sərf olunacaq parənin
həmsinin dövlət xəzinəsindən verilməsini xahiş edir.

Bu barədə hökumət bunə qəbul əyləmiş ki, 211 min rubla
vəklə [təclil] surətdə verilsin və bu səl may ayının axırında
gəlməyə görə parəsi əcla olaraq vəmişlər. İmdi hökumət rica
edir ki, bu parənin verilməsini Parlaman qəbul etsin. Məliyyə-
büdçə komisiyonu bu qənanə bəxib qəbul əyləmiş. Məliyyə-büdçə
komisiyonunun arzusı bu olmuşdur ki, bu parə sərf olundunda
Bələdiyyə rəisi iştirak etsin ki, bu pul ancaq öz yerinə sərf olunsun.

Əhməd Cövəd - Mən əlbəttə bu qənanəmə barəsində
dənişməq fikrində deyiləm. Çünki may əyləmişlər və səl gəlmiş.
Nuxa-Yevlax səsə yolunu sel daşqınından müdafiə etmək üçün 211 min
rubla təyənli. Verilməsi lazımdır. Lakin arzu edərək ki, Nəzarət
[Nazirlik] tərəfindən tədbirlər görülsün və diqqət olunsun ki, bu
pullar yerinə xərcə olunsun ki, bir də bu sədlər xarabə olmasın və
yenidən bəxib pul istənilsin. Ancaq mənim dediyim əqləq şeydir.
Nəçə aydır ki, Parlaman açılmış və burda gələn qənanumələri
müzakirə edirik. Ziraət və Əmlak nəzirindən bir-iki qənan gəlmiş.
Biri bu, biri də Kür çayı sahillərində sədlərin inşası haqqında
qənan ləyahisi. Belə nəzərə gəlir ki, biz və Nəzarət böylə xirdə
qənanlara bəxməkdə başqa bir şey tapmayıdır. Guya bizim
məmləkətimiz anarxiyə keçirməmiş, kəndlər dağılmamış, evlər
xarabə olmamış. Bir çox yerdə bu saat əkinlərə kətanəsiz və toxum-
suz qalmışdır. Bu barədə Ziraət nəzirinin köməyi lazımdır. Amma
bu barədə indiyə qədər heç bir qənan ləyahisi təklif edilməmişdir.
Nəzarət iş görür. Guya hər işimiz öz yolunda imiş və ya başqa
böylük qənanlara ehtiyac yoxmuş, ancaq qay daşqınından qeydinə
qəlməli imiş. Doğrudur, buna da bəxmalı və pul buraxmaq
lazımdır. Lətin Cümhuriyyəti işləməmə ümumiyyətlə ehtiyacı rəfi
etmək [aradan qaldırmaq] üçün əvlər sökülənlərin əyləni təmir
etməli, malı olmalıyınlar mal vəməli, toxumu, kətanı olmalıyınlar
toxum və kətan tədarük etməlidir. Bu barədə gərəq Nəzarət
bir qənanla bizim qabağıymıza çəxin və pul istəsin. Arzu edərək
ki, bundan sonra hökumət böylə xirdə-xirdə qənanlara deyil,
gələcəkdə böylük dərəcələrimizi və ehtiyaclarımızı yazıb qabağıymıza
çəxin.

Sədr - Daha söz istəyən varmı? Yoxsa, müzakirə bitmiş olur.
Səsə qoyuram. Hər kəs qiraət olunmuş [oxunmuş] ləyahini
komisiyonun rəyi ilə bərabər qəbul edirsə, əlini qaldırsın. [Əllər
qalxır] Əksəriyyət qəbul edir. Növbədəki üçüncü məsələ 510 milyon
dövlət pulu buraxılması haqqında hökumətə mürasidə verilmiş-
dir. Məruzəçi Mustafa Vəkilov.

[Mustafa] Vəkilov - Hökumət tərəfindən təqdim olunmuş
qənan ləyahisi 510 milyon kağız pul buraxmaq üçün hökumətə
mürasidə verilmiş xüsusiyyətdir. Hökumət Parlamanın rica edir
ki, yenidən kağız pul buraxılması üçün hökumətə mürasidə verilsin.
Hökumət öz bəyannaməsində bu məsələnin tarixindən bəhs edib,
bu parənin nasil məsrəf olması haqqında məlumat verir. Böylə
görünür ki, Bakı Bələdiyyə idarəsi tərəfindən "bon" adında kağız
pullar buraxılmışdır. 1918-ci ildə Bakı şəhəri bir tərəfdən dəxəl
Rusiya və digər tərəfdən Tiflis ilə münasibət kəsildiyinə görə mə-
həlli [yerli] bəzardə [rənokda] pula artıq ehtiyac olduğundan
Bələdiyyə İdarəsi bunə buraxmağa məcbur olmuşdur və bunun
buraxılması, məsrəfi və təmin edilməsi xüsusiyyətdə Bələdiyyə
İdarəsi bir qayda-qənan düzəlmişdi. O vaxt pul yerində bunə idi.
Bu, əsl pul mənasını verirdi. Lakin özəri və əhali ona pul kimi
bəxmirdi. Müvəqqəti pul yerini verib, vəsəl kimi işləndi. O kimi
şəhər idarəsi pədayşilə bənk [Dövlət Bankı] vəsətilə 62 milyon
kağız pul buraxmışdır. Nəçə ki, məlumunuzdur, sonradan şəhər
bolsheviklər İxtiyarına keçildikdə həmin yənə o kağız pul bolsheviklər
tərəfindən həsəb olundu. Hərçəndən bu pul bələdiyyə
adından həsəb olundu, lakin bolsheviklər öz istədikləri kimi sərf
edirdilər. Bolshevik hökuməti elan əyləmişdi ki, bu kağız pulun
əvazini Rusiya öz vətəni ilə cavabəddir. Hökumət bizim əlimizə
keçənə qədər bolsheviklər zəmanədə 227 milyon manat kağız pul
buraxmışdır. Demək hökumət bizim İxtiyarımıza keçənə kimi
cəmi 300 milyona qədər kağız pul buraxmışdır. Sonra İxtiyar
bizim hökumətimize keçdikdə, hökumət və Məliyyə Nəzarəti bu
barədə dərin düşüncə istədi ki, caməta və məmləkətimizə xeyir
olan bir işlə tapıb böylə müskül həlald çəxin. Məlum olduğuy
üzrə, Bakı əlmanmışdan qabaq bizim hökumət Tiflisdə gürcülər
və ermənilərə pul buraxmışdı və bəzi sər-şurət ilə bir hissəsini
iştirak edirdi. Bakı əlmanndan sonra hökumətimiz gördü ki, rənok
300 milyon kağız pul buraxılıb. Hökumət bir istədi ki, bir növlə Bakı
pullarını yığıq ondan xilas olunsun və Zaqafqaziya pulundan istifadə
etsin. Sonradən bu tədbir həm hökumət və həm əhali üçün
müskül göründü. Qərar qoyuldu ki, iki pul işlənsin. Bir Bakı, digəri
iştirak etdiyimiz Zaqafqaziya bonu. Sonradən hökumət öz ehtiyacını
ödəməkdən ötrü getdikcə kağız pul buraxmağa məcbur oldu.
Parlamanın əvvəl hökumət ehtiyacı olduğundan 90 milyon öz
qəranı ilə pul buraxıb, sonradən bəyannamənin dəyəninə görə
hökumətın xərci artmışdır. 90 milyon rubla da bir
buraxılmışdır. Dekabr və yanvar ayında olan qərarlara görə son-
radən 200 milyon rubla da buraxmışdır. Hökumətin dediyinə görə,
artıq əcla olduğundan Parlamanın mürasidəsi olmadan bu pulları
buraxmışdır. Lakin hökumət tərəfindən buraxılan bu pullar ehtiyacı
bərəkətli mürasidə buraxdığı 300 milyon parə təsdiq olunmuş
məyın əvəzinə qədər xərçə təmin əyləməkdən ötrü 210 milyon
rubla buraxmağa icazə verilsin. Hökumətin cəmi istədiyi 510
milyondur.

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cü il 30 aprel (Çərşənbə günü) tarixli 169-cu nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transferasiyası

Berlinlə

Aprelin 17-ci gecəsi Berlinin sabiq polis nəqalçısı Eyxhorn aeroplana minib qaçmışdır, lakin Holtsminden yənidə aeroplana aşağı enməyə məcbur olub, Eyxhorn hökumət əsgərləri tərəfindən ərdəst edilmişdir [tutulmuşdur]. Spartak başçılarından bir çoxları avtomobillərdə qaçmışlarsa da, hələ tutulmuşlardır.

İtaliyada

Serbiya ilə İtaliya arasında münasibəti-siyasiyyə qətd edilmişdir [siyasi əlaqələr kəsilmişdir]. Serbiya səfiri Roma şəhərini, İtaliya səfiri isə Belqradi tərk etmişdir. Hər iki məmləkətdən başqa siyasi nümayəndələr dəxi geri çəkilmişlərdir.

Amerika donanması

Bəhr-i-mühtit-Atlasının [Atlantik okeanın] şimali hissəsində olan Amerika donanması Amerika sulardən Hudson çayını gəzənə dayanmışdır. Bu donanma 100 adət gəmidən ziyadadır. Bu, böyük bir donanmadır ki, 14 drednot vardır. Bunlardan ikisi elektrik mühərrikləri ilə təchiz edilmişdir.

ŞİMALI QAFAQAZIYADA

Dağıstan cəbhəsində

Neçə gün bundan irəli Dağıstan cəbhəsində böylə bir əhvalət olmuşdur: Zabitlərdən ibarət sağ cinahda [Orzını rayonunda] duran Dağıstan əlyi cəbhəni Könlülü ördü əsgərlərindən ötrü təməlizmişdir. Yaxında olan Dağıstan xalqı dəstələri, zabitlərinə bu xəyanəti nəticəsini bərtərəf etməyə [aradan qaldırmağa] müvəffəq olub, məzkur [deyilən] əlyə həbs etmişlərdir. Dağıstan əsgərləri teleqrafı dənəyərli qatır tələb edib, zabitləri təmiş soyundurduqdan sonra qatırqı Teymurxansuraya yola salmışdır.

ZAQAQAZIYA KONFRANSI

Aprelin 25-də Tiflisdə Zaqaqazıya cümhuriyyətləri nümayəndələri yek-digərləri [bir-birləri] ilə görüşmüşlərdir. Gürcüstan Cümhuriyyəti nümayəndələri – Xarıçıyyə Naziri Geveçkeri, Daxiliyyə naziri [Nov] Ramışvili, Maliyyə naziri Kandelaki; Ermənistan Cümhuriyyəti nümayəndələri – Xarıçıyyə naziri [İsrakan] Tiqranyan, Ədliyyə naziri [Samson] Arutyunov, Parlament üzvü [Stepan] Mamikonyan; Azərbaycan Cümhuriyyəti nümayəndələri – Xarıçıyyə naziri M. Y. Cəfərov, Fətəli xan Xoyski, Xəli bəy Xasməhmədov; Dağıstan nümayəndələri – Kantemir, Penzulayev və Butayevlərdir. Bunlar mübadiləyi-əfkarda bulunduqdan [fikir mübadiləsi aparıldıqdan] sonra qətl olmuşlardır ki, konfransın 1-ci iclası aprelin 27-də Xarıçıyyə Nazarəti imarətində olmuş.

İRAN İŞLƏRİ

Tehrandə nizamsızlıq

Keçən gün Raştədən gələn sərnişinlər Tehrandə nizamsızlıq başlanmış və güylə Baxtıyar dəstəsi tərəfindən inqilab qaldırıldıqı haqqında Raştə səhifələri dövrən etdiyni xəbər verirlər. Baxtıyar dəstəsi başında Səmsəmsütsəltanənin dəyanmış olduğunu və Kiçik xan ilə müttəhidən [birgə] hərəkət etdiyni söyləyirlər. Vüzəra Kabinəsi üzvləri Vüsu-qüddövlə başda olmağ üzrə həbsdən xilas olmağ üçün İngiltərə konsulluqasına panah gətirmişlərdir. Digər bir rəvayətə görə, Vüsuqüddövlə qətl edilmişdir. Müxbirimin məhəlli [yerli] konsullardan xəbər etdiyi məlumatına görə, bu əhvalat hələlik konsullarıdan öz hər şeyi malum deyildir.

İran Hökuməti və Kiçik xan müharibəsi

10 aprel 1919-cu sənə Raştədən alınmış teleqram xəbərləri. İran məlumatı-rəsmiyyəsi: Podpolkovnik Stroselski İran Raisi-vükəlası [Baş naziri] Vüsuqüddövləyə rəsmən bildirdi: İran Raisi-vükəlası [Baş naziri] Kazaklar Kəsmə ilə Fuməni işğal etdikləri. Orada anlaşmışdır ki, Mirza Kiçik xan öz topanxanası və dəstəsini ələyə atfada olan kəndlərə qətilmişdir.

11 aprel

Bu gün İran kazakları Kəsmə və Fuməndə əhəlidən silah cəm etməyə başlamışlardır. Kölli silah zəbt edilmişdir.

12 aprel

Kiçik xanın sərtəbbi [baş həkimi] Həşmət güntordən sonra öz dəstəsi ilə Raştə varid [daxil] olaraq hökumətə təsilim olmuşdur. Hacı Əhməd [Kəsmeyi] dəxi öz dəstələri ilə səhərə varid olaraq təsilim olmuşdur. Şəhərdə mükəmməl əsədilik vardır. Raştədən alınmış digər teleqramda denilir ki, doktor Həşmət qalan silahları da təsilim üçün Lahicəyə əzimət etmişdir [yola düşmüşdür]. Cəngəldə hökumət qoşunları ilə cəngəllilər arasında olan müharibənin nəticəsi məlum deyildir.

1500 nəfər kakar tərəfindən təqib edilən Kiçik xan Rudkəna, Rudsafid və Raştəbaddən rıcaq etdi [geri çəkildi]. İki dəfə onlara mitalroyə atəşi açmışdır. Onların tələfatı böyükdür. Bizim müvəffəqiyyətimiz var. Fətəli xan rıcaq davam edir. Görünür ki, hökumətin güclü qüvvəsini gərəcək Lahicəyə əzimət edilmişdir ki, Həşmət ilə birləşsin. Onun rıcaq yolunu kəsməyə təhdid ittiyəq edilmişdir [təhdidit gətirilmişdir]. Lahicə nümayəndələri təvəqqe etmişlər ki, daha yətrililə bəz danışığına başlasın.

NƏZARƏTLƏRDƏ
[NAZİRLİK LƏGDƏ]

- Ticarət və Sənayə nazirinin qərarında mövcibinə [əsasında] Fabriçni müfəttiş [Seyxali] Hüseynzadə canabları işçi günlərdə Nazarət tərəfindən Gəncə qəhrəmanına əzim olacaqdı [yola düşəcəkdi]. Məsəl Nazarəti [Əhməd Nazirliyi] də öz tərəfindən Hüseynzadə canablarını puxta [pəmbləq] zavodları və başqa müəssisələr fəhlələri əhvali ilə məhəllində [yerində] təmiş olmağa müvəkkil etmişdir.

- Bələdiyyə İdarəsi Məsəl Nazarətində Daxiliyyə nazirinin qərarında surətini ırsalən [göndərəcəkləri] rıcaq etmişdir ki, təcili surətdə xidmətqəbirə verilmiş üçün veriləcək qəç [borc] hesabına olaraq 1.500.000 rubl buraxılsın.

- Təcürbə göstərmiş ki, məhəllində [yerlərdə] işəqəman-təqiləri məxaricəti üçün nəhiyyə müfəttişlərinə hər ay təchiz ittiyəq etməyə yaxşı nəticəni verməyir. Zira, smeta 6 ayə tərtib verilmişlə barəbar, gütdən güncə ərzəyə və mühiməttən [lavazimti] oymatlarıdır. İşəqəman-təqiləri məsələsi lazımlı məsələ olduğundan dolay Ümumi-Xəriyyəyə və Nəfiə [Sosial Təminat] naziri Maliyyə nazirini müraciətən rıca etmişdir ki, sanəlik təmənatı tərtib edilərək nəhiyyə müfəttişlərinə bir sanəlik istiqraz açilsin.

- Qaçqınların əhvalını təcili surətdə yaxşılaşdırmaq [üzumdən] dolay Ümumi-Xəriyyəyə və Nəfiə naziri Baki qəbrnəyası nəhiyyə müfəttişsinə müraciətən rıca etmişdir ki, təcili surətdə nəhiyyə müəssisələri təşkil edilsin. Müşavirənin güşəsi [açılması] vaxtı və oraya dəxi olacaq zəvəttən [şəxslərin] siyahısı Ümumi-Xəriyyəyə və Nəfiə Nazarətində pişnihad [təqdim] edilmişdir.

- Ümumi-Xəriyyə və Nəfiə naziri Şuşa xəzinə şöbəsinə xəbər vermişdir ki, Nazarət [Nazirlik] müvəkkilələri qaçqınları üçün 100 min rubla buraxılsın. Haman məqsəddən ötrü də Gəncə nəhiyyə müfəttişinə verilmiş üçün Gəncə xəzinə şöbəsinə 200 min rubla göndərmişlərdir.

AZƏRBAYCAN
DƏMİRYOL QULLUQÇULARI
SZEZDİ

24 aprel iclası başlanın saat 5 tamamda. Sədr İsmail Ləleviç, Növbədə olan məsələlər: smeta haqqında maruzə.

Yoldaş Cəlil - söz əlibz bu barəsində danışaraq deyir: Biz fəhlələr necə ki, zahmatkeşlik, aqəllən [heç olmasa] gərəq içdimizi su təmiş olsun, amma çox təəssüf edirəm ki, Gəncə müqəvlində [stansiyasında] içdimizi su çox bulanılıq olub, çox da nəoxsuzluq. Bununla bərabər, ərzəğini adını eşidirik, özünü görməyirik. Mən xahiş edirəm bu barədə lazımi sərəncamlar olsun və biz də doktorların dərmanı barəsində sizə xəbər vermək istəram. Məsələn, başın ağrısa paraşoq verəcək, qoluz da sına paraşoq verəcək, bir qeyri dərman verəcəkdir.

Baykov - Xaçmaz jəndarm müdirindən şikayətə füzərə haqqında rəva görülmə zülümünün nə payədə [nə həddə] olduğunu bəyan edir.

(Məşhəd Yusif İbrahimli müdirin adını söyləməyi tələb edir.)

Baykov cavab verir ki, adını bilməyir.

Zəmanov deyir: Yoldaşlar! Mən fikir verib görürəm yoldaşlar həmişə doktorları, dərmandan şikayət edirlər. Mən isə deyirdim, lazımdır bizə yazan dərmanı bizim üçün buraxsınlar və biz də füzərayı-kasibəyə verək. Mən sizi inandıraram dərman yoxdur və qətməyir. Çox vaxt biz vəziyyət yoldaşlara, onlar deyirlər bu dərman yoxdur deyirlər. Gədirər qeyri yerdən alırlar.

Yusif İbrahimli ev məsələsindən bəhslə deyir ki: Hacıqabul mövqiyində almış nəfər konduktoru, ələlxüsus müəssəlmanlar hazır oturdular evlərdən çxarib təkiükəbir bir kəzərməyə. Bu nəoxsuzluq vaxtında, hal-özünü [vəziyyəti] piş vaxtında əgər bir nəfəri tıf tutarsa və və bir qeyri müvəttil [yoluxmuş] nəoxsuzluq tutarsa, sizi inandırım həmişə xəstəlik tutub məhv olurlar. İncisizi, dekabr ayından qalan məvaciblərinizi yoldaşlar indi də almaya bilər. Axırncı paltarlarını satıb yeyiblər. O barədə məna verilən düstürüləməli [təlimatnaməni] sizə təqdimlə xahiş edirəm bu məsələni növbəyə qoyub lazımi sərəncam verəsiniz.

Rəhim Məmmədov - Yollar müdiri [Teymur bəy] Məlikaslanov Gəncəyə gəlmiş mən özüm 20-yədək nəox fəhlələri həmişəni yorğana bürünmüş həlaldə gətirib onun hüzuruna, fəhlələri suda nəox olmaqlarını bəyan etdikdə, Məlikaslanov canabları Gəncə müdirinə əmr edib sulayın yaxşılaşmasına və hər rayonda paylaşmağa cidd-cəhd edib təzliklə ənim verməsin əmr edir. Amma təəssüflər olsun bu vaxta qədər bu barədə heç bir təşəbbüs belə olunmadı.

Sonra məclisə bir ərz-i-həl daxil olur. Məlumat verilir ki, Petrovskindən gələn bir konduktoru rüşvət aldığı üçün tutub Baki mövqiyində həbs edilbər. O barədə təhəzzübdən ötrü, iki nəfər – biri Cəlil, biri rus, gəndərildir müfəhizə müdirinin yanına. Müdirəndən məlumat alandan sonra məlum olur ki, konduktor bir nəfər bəliq təcirindən 200 manat rüşvət almığına görə həbs edilmişdir.

BAKI XƏBƏRLƏRİ

1 May tətili

Dünya Parlament binasında 31 Mart münasibətilə itibax edilmiş [seçilmiş] olan mərkəzi və rayonlardakı müsəlman əmələlərinin tətil komitələri üzvlərini ümumi iclası vəqə və bir çox müzakirədən sonra, 1 Maydır bir günlük tətil etməklə bərabər, haman günü təntənəli surətdə bayram saxlamağ təhti-qərarə alınmışdır. Bayram nümayişatını nizam və qayda üzrə olaraq icra etmək üçün hər mədan dairəsindən bir nəfər olmağ üzrə bu gün tətil komitələri nümayəndələrinin icrası vəqə ola-cəkdir. Əməllər hər dəstə öz rayonunda olaraq milli bəyraglarla nümayişat yapaacaq və qeyri-müəssəlman əməlləri şəxslər gələrsə, onlar dəxi bəyragları altında Parlament qarşısına gələcək və bundan sonra isə başqa yerlərdə bayram nümayişatını icra edəcəklərdir.

Şimali Qafqaziyadən gəlmək haqqında

Hökumətin binəğüzərliyinə [sərəncamına] görə Şimali Qafqaziyadən gələnər Dağıstan Cümhuriyyəti zəndindəki Azərbaycan siyasi nümayəndəliyindən icazə almaldır. İcazəsiz sərnişinlər Yaləmə mövqiyində [stansiyasında] qatardan düşürəcəklərdir.

Darülmüəllimin

Darülfünundan [universitetdən] əlavə, Bakıda bir də darülmüəllimin [pedaqoji institut] açılması üçün Maarif Nazarəti tərəfindən layihə hazırlanmışdır. Darülmüəllimin 4 sənəlik olub, onda birinci olaraq müəllimlik dərsləri tədris ediləcək. Hər sinifdə 20-25 tələbə olacaq. Xarici dillərdən Frans, ingilis və yaxud alman dillərindən birisi oxunacaqdır.

Nazir müavini

Maliyyə naziri müaviniliyinə Abezqazov təyin edilmişdir.

Sürgün

Neçə gün bundan əqdəm [qabaq] sui-nyiyətdə [terrorid; cinayətdə] müttəhəim edilib və tövəfi [həbs] edilmiş olan polkovnik Voskresenski, Yeqorov və qeyrilər həbsəzad edilərək Azərbaycan Cümhuriyyəti torpağından sürgün edilmişlərdir.

Hacı-Tərxana gətmək

Hacı-Tərxanda qəvm-əqrabəsi olub onları gətirmək üçün pəroxod istəmiş olan komissiya Bakıda sükənt edən böylə şəxslərə məlum edir ki, Hacı-Tərxana gətmək arzusunda bulunan səhər saat 10-dan 2-yə kimi zeydlik [şaşadığı] şəxslərə müraciətdən yaza bilərlər: [V. İ.] Ponomayrov – Ticarət məktəbi, Krasnovodskı və Tserkovnik küçələrin küncündə; Zurbəv – Şəhər İdarəsi, Ter-Andreasyan – Səntrodəm [Mərkəzi Ev Komitəsi].

Petrovskdə

Bizə xəbər verilir ki, oraya bu günlərdə Hacı-Tərxan cəbhəsində mübarizədə bulunan kazaklardan bir eşəlon varən gətirilmişdir. Onlar bəşevçiləri ələyhinə əmalıyyatda bulunan general [Vladimir] Serqeyeviç Tolstoyun ordusuna mənsubdurlar.

İranlıların şikayəti

* Eştidiyimizə görə, sabiq Bakıda və hal-hazırda isə Aşqabaddakı İran konsulu Cavad xan Sanikidən Bakıda sükənt edən [yaşayan] bir çox iranlı məhəlli [yerli] İran konsulu və Azərbaycan Hökumətinə müməlləyhi [adi çəkilən] konsulun atədikə sui-istəmalini [şaşadığı] sui-istifadələrini təqdim edərək şikayət və etirazda bulunmuşlardır. Məlum olduğu üzrə, Məvarıyeri-Bəhri-Xəzər [Zakəspisiy] Hökuməti Azərbaycan Cümhuriyyətinə gəndərənlik kışmişdən hər putə 35 manət vərqi alır. Cavad xan bu günlərdə, güylə Baki füzərası namına olaraq Bakıya 7000 put kışmiş gəndərəcək, hamən 35 manət vərqisini verməmiş və bundan həsil olan 300 min manətdən ziyadə vərqi mənfəətini füzərayə verməyib, özü üçün götürmüşdür. Kışmiş isə yetişməyidi dəxi məlum olmuşdur.

* Bu cümə günü, may ayının 2-də saat 11-də Baki konsulu canab Saidülvüzəra həzrətləri Ramazan xan füzərayi-kasibə qar-daşlarımızı əylədiyi zülümələri təftiş etməyə Sabuncuya "Taməddin" məktəbinə təsriq gətirdik. Ümmün irəni qar-daşlarımızdan, xüsusən o şəxsləri ki, Ramazan xan onlara zülüm edib, yəvmi-məzkurə [deyilən gündə] "Taməddin" məktəbinə təsriq gətirməkliyi xahiş olunur.

Cərimələr

* Baki qələbəyisinin [komendantının] binəğüzərliyinə [sərəncamına] görə Sergey Andreyev və Saşa Versanov küll miqdarda barut və iki dana Avstriya tüfənkəlləri saxlamağa ittihamla hər birisi bir ay müddətinə həbsə məhkum edilmişlərdir.

* Mədan dairəsində qətl-qətr davam etdiyindən, Sovet Syez və mədan sahibləri Daxiliyyə Nazarətinə müraciətən böylə hərəkət öni alınmasını rıca etmişlərdir. Daxiliyyə naziri bu xüsusdə Baki qubernatoruna rəsmi bir məktub gəndərib təzliklə mədan dairəsində nizam və əşayış bərpə etmək üçün ciddi tədbirlər ittiyəq edilmişini [tədbirlər görülməsini] tələb və əmr etmişdir.

* Nisanın [aprelin] 24 və 25-də Bakıya varid [daxil] olan ərzəq: buğda 6726 put, un 656, arpa 3234, saman 1131, odun 750 [put].

FOHLƏ HƏYATINDAN

Ərzəq işləri

Ümmün [bütün] mədan dairəsi müsəlman əmələlərinin [fəhlələrindən] Türk Ədəmi-Mərkəziyyət "Müsavat" firqəsinin Baki komitəsinə ərizələr təqdim edilərək ərzəq cəhətdən nəhayətə əziyyət və məşəqqət çəkdiqləri xüsusundə məlumat verilir. Bunu nəzərə ələraq firqənin Baki komitəsi Ticarət və Sənəat [Sənayə] nazirinə müraciətən əmələlərin çətin halını göstərərək təzliklə artıq ehtiyac içində olan mədan dairələrində əmələlər üçün lazımi miqdarda ərzəq buraxılması ciddən ərzə edilmişdir.

Tağiyev fabrikasında

"Müsavat" firqəsinin təşəbbüsü ilə fabriq əmələlərinə adam başına 10 arşın olmağ üzrə bəz buraxılmışdır. Həmin bəz bu günlərdə fabriqə idarəsi tərəfindən əhaliyə paylanacaqdır.

Bibeybatda

* Aprelin 28-də Bibeybatda Sovet Syezid ambulatoriyasında Bədi bəy Mədan dairəsi əmələlərinin iclası vəqə olub, Piri Müsəlmanada əhvəli-hazira haqqında maruzə bulunmuşdur. Maruzədən sonra, Hüseyn Müzəffərov 1 May münasibətilə bayram edilmiş xüsusundə məlumat verib, haman gündə milli bəyragları altında müsəlman əmələlərinin şəhərə gətmələri təhti-qərarə alınmışdır.

* Badəhu [sonra] Məntəşov mədəninədə işləyən müsəlman əmələlərinin şikayətləri nəzərə alınaraq, bu barədə məzkur [adi çəkilən] mədan müdiri ilə müzakirədə bulunmağ üçün Müzəffərov uşaşı Məşhid Sərdarov intibax edilmişlərdir [seçilmişdir]. Buruq ustası Məşhid Abbasin fəhlələri vürması şikayəti müzakirə edildiyindən sonra qarç verilmisdir ki, bundan sonra onun böylə hərəkətinə imkan verilməsin.

Mühəzira

İşbu aprel ayının 30-da çəhrşənbə [çərşənbə] günü Suraxanıda Kokorevin həyatında saat 3-də mühəndis Səməd bəy Əliləsgəndərzadə tərəfindən mühəzira oxunacaqdır: "İki və müsəlman" və "Birinci May bayramı".

Firqənin rayon komitə və ocaqları və badəhu [sonra] Suraxanı şöbə idarəsinə yeni yığılıq intibax olunaçaqdır [seçiləcəkdir].

BAKI QUBERNİYASI

Muğanda ititil

Aprelin 25-də Muğan icması [yığıncığı] yəndərlərini təşkil etmişdir. Buna də səbəb Könlülü ördü nümayəndələrinin əçqədən əçığə pədaş tərəfəndən olub, bu yolda təbliğat və təhsilətdə bulunmaları olmuşdur. Bu isə istər müsəlman, istər rus əhəlisinin narazılığı səbəb olmuşdur. Əhəlinin böylə hərəkət ələyhinə olan narazılıq axırdə işyan halatı əmiş və Könlülü ördü zabitləri polkovnik Sevkuvov, polkovnik Səmbros, kapitan Maqlov və qeyriləri təvəfiq [tutulmuş] və həbs edilmişlərdir. Məşhur İlyəşeviç həbs edilmişdir, bunlardan əlavə, Yermolayev və Faynsteyn dəxi həbs edilmişlərdir.

Şamaxı Bələdiyyə İdarəsinin rəsmi-güşədi

Şamaxı şəhərində bu günlərdə Bələdiyyə İdarəsinin rəsmi-güşədi vəqə olmuşdur [açılış mərasimi baş tutmuşdur]. Bu münasibətə Bələdiyyə İdarəsi rəisi Hüseynbəyov imzası ilə Baki qubernatoruna bir təbrik teleqrafı göndərmişdir.

Şikayətlər

Müskürli kəndinin əhəlisi Baki qubernatoruna bir əriyə verərək məzkur [adi çəkilən] kəndin yüzbaşısından nəhayətə təngə gəldiklərini göstərərək, təzliklə onun əzlini [ışdan kənar edilməsini] tələb etmişlərdir. Deyirlər, yüz-başından öylə hərəkətlər sədir olur [baş verir] ki, onu yazmaqdan belə çəkinirlər.

Molladan şikayət

Səlimoba səkini Feyzulla Allahqulu oğlu Baki qubernatoruna ərizə ilə məlum etmişdir ki, onun arvadını Bəybalə Ağabəla öglü aparıb özə adama vermək istəyir. Bu barədə Feyzulla kənd molasına müraciət eyləmişsə də, o, etinə etməmişdir.

AZƏRBAYCANDA

Salyandan

Xüsusi müxbirimizdən: Türkür buradın ikən İran rıca-vüçüd etməyərən [meydana çıxıb bilməyən] qudlurları yənə hüddümmüçə qəçərkə bizləri narahət etməkdədir.

Bir qəç müddətdir ki, Qarədonlu nəhiyyəsi Saraytəpə postası [postu] ətrafından təkrar ələttəklər [təkrar-təkrar] təcavüz edərək məl, qoyun və sair bu kimi dövətlərimizi toplayaraq ələqəçəsini götürməkdə, məzkur [deyilən] postada bulunan çəvə [uyrukdiki] Mirzəali bəy Qulubəyov Qarəgüvəndlik yüzbaşısı Cəlil Qurban oğlu, Xələc yüzbaşısı Zeynal Tanrıqulu oğlu məliyyətlərində bulunan sivil [mülki] silahlılıqla vicdansen həyduqlara [qudlurlar] pək qəhrəmancasına səldiraraq götürməkdə olduqlar əməlvə-həyvanət [malları və heyvanları] istirdədə [geri almağa] müvəffəq olmuşlardır. Lakin qudlurlar yənə oralar rahat qoymayırlar. Hər dəimə hüddümmüçə təcavüzət yaparılır. Bu təcavüzə qərs inqiləbdən bu anə qədər istiqlalıyyətimiz uğrunda vüçə bulan bütün müharibələrdə bəhadirliqləri ilə məşhur olan Mirzəali bəy Qulubəyov əfəndi hüddümmüçə bir dərcəyə qədər müdafiə etmişdir. Bu gün həyduqları toplayaraq kəsbi-qüvvət edəcəkləri [qəçəcəkləri] ələrsələr, o həlaldə hüddümmüçə müdafiyyə müqəddəti qüvvəməyi vüçə dərcəsində qalacaqdır. Zira bu günə qədər [anfişə] v-zikri-vəçə üzərə [yuxarıda deyiləyidi] kimli] buralan müdafiə edib duran qüvvət Mirzəali bəy canablarını bizzat ibraz etdiyi [şəxsən göstərdiyi] mətanət və qəhrəmanlıqları olmuşdur. Halbuki, şimdiki müxəlliflər müməlləyhi [adi çəkilən şəxsi] (hər nəhə [yol] ilə olur-səlsəlsə) qətl etməyə qərs vərmişlərdir və dəfəftə [dəfələrlə] bu məqsədlərinə ermək üçün təşəbbüslər edərək müvəffəq olmuşlardır.

Bundan böylə, hökuməti-cəlliməz [yola hökumətimizi] hüddümmüçə nəzəri-əhəmiyyəti ələraq bulural bir əvvəl müfəhizə müqəddəti qüvvələrinin sövq və təhşidi [toplamlasni] xüsusundə əli binəğüzərlik etməlidir [sərəncam vərmişdir]. Yoxsa, insaf və isəlimiyyətdən bütün-bütünü bəibəhrə və qəfil bulunan bu gürühi-həyadid [qudlurlar dəstəsi] bizə dəimə məşğul edəcək və bu sənə hər idakindən dəhərlə bol olan məzruət [əkin] və məhəlsulmütizə də fəna [yox] edəcəklərdir. Zətan şimdindən Muğan şəhrəsində bulunan məzruətimizə toxunmaqdadır.

[Rüstəm] İskəndərzadə

Lənkərandan

Xüsusi müxbirimizdən: Bu əvər vaxtlarda Lənkəranda Muğan və Lənkəran dəstələri arasında niza [münazəqə] əmələ gəlməsindən dolay bu iki dəstə arasında böyük bir düşmənçilik baş vərmişdir. Bu düşmənçilik axırdə ələttəmə münəcar olub [çevrilmiş], Muğan dəstəsi Lənkəran dəstəsinə qalib gəlmişdir. Muğan dəstəsi Muğan Hökuməti müəssisi [təşcişisi] və başçıları olan Suxurovski ilə Kropotovlan kənar etmişlər. Bunlar Bakıya gəlmək istəmişlərsə də, tövəfiq [həbs]

edilmişlər. Bunlar 15 milyon manat pulu bica [boş] yərə sarf etmələrindən təhətt edildilər. Bu barədə təhqiqat davam etmədadır. Hal-hazırda Muğan Hökumətində polkovnik İlyəşeviç hökumət edir. Uyezdin hər bir tərəfində anarxiya şiddət edir. Qulluqlar neçə aydır ki, pul olmadıqından məvaciblərini almayırlar. İlyəşevic Dənkindən pul gözləyir. Xəxollar ilə sub-botniklər arasında toqşmaqlar və müsədiləmlər olur.

Könlülü dəstələri Lənkəranda sovuğçuluq və qarətlə məşğuldurlar. Böyük xəsarətə və zərərərə ləğəyərən əlbəttə müsəlman əhəlisidir. Bunlar yurdlarını buraxaraq İrana və Bakıya qaçır-lar. Müsəlman əhəlinə ulum zülümər barəsində biz dəfəftə qəzetlərə yazırıq, fəqət Azərbaycan Cümhuriyyətinin sabiq Kabinəsi nədən[sə] Lənkərana bir o qədər əhəmiyyət verməyirdi. Ümidvərz ki, yeni Kabinə öz bəyannaməsində ənan etdiyini kimi, təzliklə Lənkəranı bu zalim və xunxarların [qənicənlərin] pənəcəy-zülmündən xilas edəcəkdir.

Bu günlərdə Muğan dəstəsinin nəfərləri Çaxırli kəndinə gəlib Mirzə Əhəd Əhmədovun pulunu almışlar. Bunun və başqalarının bir çox qoyun, at və məl-qərsəmi də özləri ilə bərabər götürmüşlər. Pritolın kəndinin səkiniləri Rəgin və Sapınkov nam [adlı] iki nəfər rus Mirzə Əhədlin Biləsarvə yanında Balqar çayının üstündə olan dəyirmanına zorla məl olmuşlar. Mirzə Əhəd etiraz etmişsə, qəşqələr onu ölümlə təhdid etmişlər. Mirzə Əhəd şikayət etmiş, fəqət şikayətinə baxılmamışdır.

Teymur bəy Bayramalibayzadə

Ağdışdan

Bəz yazırlar:

Mart hədisəyi-əlimesi [kədarli Mart hədisəsi] münasibətilə, təbbi, Ağdışa da Şamaxı qaçınları gəlmişdir. Ağdış qaçınları çəkdiqləri məhənat və məşəqqət əzmi kimi, qeyri yerlərdə olduğu kimi, nəoxsuzluq can çəkmişdir dəxi məhkum oldular. Heç bir yerdən bu bədbəxtlərə kömək əlini uzadın olmadı. Nəhayət, keçən ay Ağdış cavənləri bu bədbəxtlərini acınacaq hallarına əz də olmuş olsə kömək etməq əvəfi ilə Qaçqınlara Yardım Cəmiyyəti vəziyyətinə [yaradılmasına] müvəffəq oldular. Cəmiyyətin birinci faaliyyəti ələraq qaçqınları nəfəni [xeyrinə] teatrolat vərilməkdədir. Ağdış məarifpərvər gəncləri tərəfindən bina olunan Qaçqınlara Yardım Cəmiyyəti hər həlaldə qaçqınların təminatı xüsusundə çəlişməkdə imən, şübhətə ki, yüzlərcə cana məlik olan əcn, süzəç, yalavac, həkimisiz, dərmanısız can çəkmişdirməyə məhkum Ağdış qaçqını kütəsinin təminat edənməz və ədə bilməzdi. Bunun üçün də Ümumi-Xəriyyə və Məntəfeyi-Ümmüyyə Nazarət-cəllisində [şənu xəsə Sosial Təminat Nazirliyinə] bu xüsusdə bir ərzəli gəndərəcək Nazarəti-müməlləy